

הדינים שיתבארו במאמר זה בעה"י:

- אדם המתאכסן במקום אחר בחנוכה, אם יוצא בהדלקת אשתו.
- חוזר לביתו ומגלה שהדליקו, האם יכול וצריך בכל זאת, להדליק בעצמו או שכבר יצא.
- האם אדם יוצא בהדלקת בניו בביתו.
- מתאכסן רחוק מביתו, ואינו ידוע אם מדליקים בביתו.
- המתאכסן בבית מלון.
- בעה"ב המתאכסן מחוץ לביתו ומדליק שם, האם בני ביתו יוצאים יד"ח בזה.
- בעה"ב המתאכסן מחוץ לביתו, ובני ביתו מתאכסנים במקום אחר, האם יוצאים בהדלקתו.
- אם כל בני המשפחה מתאכסנים במקום אחד יחד.
- אם נשים ובנות המתאכסנות מחוץ לביתן, וצאת בהדלקת אב המשפחה, בביתו.
- כאשר יש הפרשי שעות בין הבעל לאשתו (האשה בארצוה"ב והאיש בישראל, או להיפך), האם יוצאת בהדלקתו.
- האם אפשר לבקש משכן להדליק בביתו, כאשר אין אף אחד מבני הבית בבית.

הקדמה - מצות חנוכה 'נר איש וביתו':

הבית, ולכן תקנו חכמים את המצוה על כל אחד, כאילו הוא חובת הבית?²

אדם שאינו בביתו :

הנה כאשר האדם אינו בביתו בשעת ההדלקה, נוצרת מעין 'סתירה' במצוה. שאם החיוב היה רק על האדם, היה צריך בכל מקרה, להדליק היכן שהוא נמצא. ואם המצוה הייתה רק על הבית, היה מספיק שידלק נר בביתו, גם אם אין אף איש מאנשי הבית שם. אך בגלל השילוב המיוחד במצוה זו, בין האדם לבית, מסתעפים הרבה דינים, כאשר אדם אינו בביתו בשעת ההדלקה.

ומסתעף למקרים רבים, רובם מצויים מאוד, כדוגמת אדם המתארח אצל חברו לארוחה, בנים נשואים הנוסעים להוריהם לשבת, אדם הנוסע לעסקיו לכמה ימים, ועוד, וכדלקמן.

מצות הדלקת נר חנוכה, שונה משאר מצוות, כיון שהיא מורכבת משני סוגי מצוות – 'מצוה שבגוף' ו'מצוה בבית'.

כלומר: ישנן מצוות שגדרן - 'מצוות שבגוף' (שהם חובה על האדם – דוגמת תפילין, ציצית, שופר, וכו'), וישנן מצוות שגדרן: 'מצוות שבבית' (שהם חובה על הבית - דוגמת מזוזה, מעקה, וכו').

אך מצות חנוכה נקראת בברייתא (שבת כא, ב): "נר איש - וביתו". דהיינו: שהיא חובה על כל אחד ואחד (מצוה שבגוף) להדליק בביתו (מצוה בבית), לכן מעיקר הדין, די בהדלקה אחת בכל בית, כי בהדלקה זו, פוטר את החיוב המוטל על כל אחד מבני הבית.¹

ובטעם הדבר: משום שהמצוה היא משום פרסומי ניסא, לכן עיקר המצוה היא בפתח

ד. מצות ראיית נר חנוכה, למי שאינו מדליק [כאשר לא ידליק ולא ידליקו בשבילו, מברך 'שעשה ניסים' כאשר רואה נרות דולקות].

אך בכל סוגי החיובים הקיימים, אנו נוכחים לראות שהחיוב על האדם, כרוך בבית. [גם בחיוב הרביעי - הברכה על ראיית הנרות. א"א לברך אא"כ רואה הדלקה בבית דווקא (ודנו הפוס' לגבי 'ברכת הרואה' בנרות של ביהכנ"ס, ואכ"מ)].

2 ע"פ פני יהושע (שבת שם): "נראה דמה שנשתנה מצוה זו משאר מצוות שהן חובת הגוף, שהיה חיוב על כל יחיד ויחיד, דקיי"ל נמי מצוה בו יותר מבשלוחו, אלא שדאני הכל שאין עיקר המצוה אלא בפתח הסמוך לרה"ר, שהוא משום פרסומי ניסא, משום כך הטילו מצוה זו כאילו היא חובת הבית, ועדיין צ"ע". וראה גם מה שחקר בשפת אמת שם בענין זה.

¹ אכן יש גם תתי סוגי חיובים במצות נר חנוכה, (וכפי שסיכם זאת בחובת הדבר, פ"א הערה א).

א. ההדלקה בביתו [הוא החיוב שמן הדין].

ב. הדלקה למהדרין [הדלקה לכל אחד מבני הבית]. (בשוע"ר, רסג, קו"א ה, כתב לגבי נרות שבת: "פשוט דבני ביתו אינם צריכים נר לכל אחד ואחד, דאפילו בנר חנוכה, אמרו 'איש וביתו' (שמספיק נר אחד לכולם), והמהדרין שם - היינו משום פרסומי ניסא". אין כוונתו שרק המהדרין הוא משום פרסומי ניסא, שהרי גם ההדלקה שמן הדין היא משום פרסומי ניסא, אלא שבא לאפוקי משבת, שרק בחנוכה יש מושג של נר לכל אחד מבני הבית, משום פרסומי ניסא).

ג. הדלקה או שיתוף לאכסנאי [כאשר אדם אינו בביתו, ואעפ"כ מדליק, או משתתף בהדלקה].

אורח המתאכסן בבית אחר, שאשתו מדליקה בביתו :

- א. אדם שאינו בביתו בחנוכה, אלא מתאכסן במקום אחר, אם אשתו מדליקה בביתו, יוצא בזה יד"ח המצוה מן הדין, ואין צריך להדליק היכן שמתאכסן.³
- ב. אך אם רוצה⁴ בכל זאת להדליק בעצמו, במקום שמתאכסן – יכוין שאינו רוצה לצאת בהדלקת אשתו⁵, וידליק שם בברכה, וכך נוהגים.
- ג. אמנם - מכיון שיש בזה מחלוקת הפוסקים⁶, עדיף לכתחילה (יכוין לא

בהדלקת בעה"ב, מ"מ מהדרים להדליק בעצמם, ומברכים] שלדעת המג"א צריך כוונה שלא לצאת, כדי שיהיה חייב מעיקר הדין, כי לא מברכים על הידור בלבד (ומה שכל אחד מבני הבית מברך, הרי זה מכיון שלא יוצא כלל בהדלקת בעה"ב). ולדעת שאר פוסקים שלא הביאו תנאי זה 'לכוין לא לצאת' - אפשר לברך גם על הידור. אמנם, מאידך גיסא אפשר לומר שאינו תלוי בנדון זה, ולכו"ע, הבא להדליק בתור 'אורח', כיון שהוא 'מחמיר' על עצמו (כלשון הרמ"א 'הרוצה להחמיר'), אין מקום לברך על ההדלקה הנוספת, אא"כ לא יצא יד"ח כלל, ולכן צריך לכוין שלא לצאת בהדלקת אשתו. עוד אפשר לומר, שלדעתם אין צריך לכוין זאת, כי כן הוא בסתמא, שהרוצה להדליק, אינו רוצה לצאת בהדלקת אשתו, וא"כ נפק"מ לדינא, שא"צ כוונה מפורשת, אלא סתמו כפירושו. וצע"ע. וראה נט"ג חנוכה, בסופו סימן יב. ואכמ"ל]

⁶ ביאור המחלוקת: בתרומת הדשן (קא), מביא ב' דעות. גדול אחד סובר, שיכול לברך, כי גם במקרה זה שהוא רק 'אורח', הרי הוא בכלל ה'מהדרין' - שכל אחד מדליק. וגדול אחר סובר, שאינו יכול לברך, כי לא מצינו 'מהדרין' כזה בש"ס, אלא רק למדליק בביתו, ולא כל כמיניה לומר איני רוצה לצאת בשל אשתי, וה'מהדר' במקום שאין אפשרות, נקרא 'הידויט' וברכתו לבטלה. ומסיק בתרומה"ד - שוודאי נקרא מהדרין, ולא מוזכר בש"ס, כי לא מצוי שאדם אינו בביתו.

³ שו"ע תרע"ז, א. 'אכסנאי שאין מדליקין עליו בביתו, צריך לתת פרוטה לבעל הבית'. (להשתתפות בהדלקה, כדי לצאת יד"ח). משמע, שאם מדליקים עליו בביתו, יצא בזה. (ההסבר לפסק המחבר, ראה לקמן הע' 6 ד"ה וכתב הב"י).

⁴ רמ"א (שם סעיף ג): 'אם רוצה להחמיר על עצמו, ולהדליק בפני עצמו, מדליק ומברך עליהם - וכן נוהגים'. ומקורו בתרומה"ד, וכן דעת הט"ז, מג"א, לבושי שרד, אליה רבה, ועוד.

⁵ מג"א סק"ט, בשם מהרי"ל, והביאו המשנה ברורה, סקט"ו. וכן כתב הלבוש. ובפשטות הכוונה לכוין זאת מיד כשיש אפשרות להדליק, שאם תדליק והוא עדיין לא כיון, הרי כבר יצא בהדלקתה. (ראה מחצה"ש סוסק"א).

[בפשטות גם לדעת תרומה"ד, הרמ"א, הט"ז וכו' הסוברים שיכול לברך - צריך לכוין שלא לצאת בהדלקת אשתו, ולכן כתב המשנ"ב בפשטות שצריך לכוין, אף שרק המג"א (בשם מהרי"ל) הביא זאת. אמנם יש לעיין בזה, שאולי דבר זה תלוי בנדון - האם הברכה של כל אחד ואחד מבני הבית (כדעת רמ"א שכל אחד מדליק ומברך), היא מטעם חובה או מטעם הידור - [והרי נחלקו בזה גדולי הפוסקים: לדעת רעק"א ופמ"ג, א"א לברך על הידור, וכל ה'מהדרים' להדליק בעצמם, הרי זה בגלל שלא יוצאים יד"ח בהדלקת בעה"ב. ולדעת השפת אמת והכתב סופר, אפשר שפיר לברך על הידור בחנוכה, שכן הייתה תקנת חז"ל, שאע"פ שיצאו יד"ח

בהדלקתה. או שישמע את הברכה מאדם אחר החייב לכל הדעות.⁷

לצאת, ו) ידליק לפני הזמן שאשתו מדליקה, כך וודאי לא יצא יד"ח

המקרים בהם מדליק בברכה לכל הדעות⁸:

מדליקה, ומיד בתחילת הלילה חלה עליו חובת ההדלקה, לכן מותר לו לכיין שאם היא כן תדליק, הוא אינו רוצה לצאת. [אכן לדעת המג"א מדליק, אך בלי ברכה, כי לא ידע, ולא כיון שלא לצאת בהדלקת אשתו¹⁰].

ד. חוזר לביתו ומגלה שהדליקן: מי שחוזר לביתו מאוחר, ולא ידע אם הדליקו בביתו, ומגלה שאכן אשתו הדליקה, דעת רש"ל⁹, שמדליק בברכה, כי לא הוא זה שהפקיע את עצמו מן המצוה, אלא המצב הוא שיש ספק, ואולי אשתו לא

בברכות, וזה שמברך, הוא כי אינו מכיין טוב לשמוע את הברכה מהמברך. ולהעיר מדברי שו"ע רי"ג, ו, שמצד אחד עדיף שאחד יברך מטעם 'ברוב עם', ומצד שני עדיף שכל אחד יברך, מצד 'מצוה בו'.

7 משנ"ב סקט"ז, שאף שלדעת הרבה פוסקים אפשר לברך, מ"מ כיון שלדעת ב"י, רש"ל ופר"ח אין לברך, אף שאין למחות ביד המברך, מ"מ עדיף להדליק לפני שאשתו מדליקה או לשמוע הברכה מאחר.

8 נפק"מ העיקרית (לבד מכך, שיכולים גם לכתחילה להדליק בברכה), לאחב"י הספרדים הנוהגים כפסק דין המחבר.

9 חידושו הוא, שאע"פ שלדעת רש"ל, אין אפשרות לבעל להפקיע עצמו מהדלקת אשתו, ואינו יכול להדליק בעצמו כאשר מתאכסן במקום אחר (והביאו את דעתו הט"ז והמג"א). מ"מ, במקרה זה, מודה הרש"ל שיכול להדליק ולברך.

10 לכאורה קשה: הרי כבר ראינו לעיל, שהרמ"א פוסק, שאם רוצה יכול לברך, וכדעת מהרי"ל ושאר פוסקים, שחלקו על הרש"ל, וא"כ למעשה יכול לברך, ומדוע מסיים המג"א 'לכן אין לברך' ? וגם בכלל, דין זה של הרש"ל אין בו חידוש, שהרי אפילו

וכתב הבי" – 'ולא נראה, דאין לסמוך על זה, לברך ברכה שאינה צריכה'. [ולכן בשו"ע, לא הביא המחבר את האפשרות להדליק ולברך בעצמו. דרך נוספת להסביר את המחבר, כי לדעתו, תמיד רק אחד מדליק בכל בית, ואם כן, הרי במקום שמתאכסן, כבר ידליק בעה"ב - המארח. ונפק"מ במתארח במקום שאין בעה"ב שמדליק. (אבל לפי"ז צריך להדליק בשביל ברכת הרואה) ראה פמ"ג (מש"ז א) ב' האפשרויות בביאור דעת המחבר].

אכן הט"ז מסיק שאפשר לברך: 'ניחזי אנן דברי תרומה"ד נכונים'. ודוחה הט"ז את הטענה שלא מוזכר 'מהדרין' זה בגמ'. שדווקא לגבי ההדלקה בביתו, שייך לומר **שצריך** להדר ולהדליק, אבל לגבי אורח, אין 'הידור', אלא אם רוצה, מדליק ומברך, ואם לאו, לא ידליק ויסמוך על הדלקת אשתו [ואתי שפיר, לשון הרמ"א שכתב לגבי האורח: 'אם רוצה להחמיר'].

שהוא כשאר ברכות, שאם רוצה מברך, ואם לאו, יכול לסמוך על ברכת חבירו שיברך בקול רם ויוציאו, ואין הידור לעשות דווקא כך או כך. (ומביא דוגמא בסימן קפ"ג, שאפשר לצאת בברכהמ"ז של המזמן, ואפשר לברך בעצמו. וכל אחד מכיין לשם שמים. זה שאינו מברך בעצמו כדי לא להרבות

- ו. אינו יודע אם הדליקו בביתו: אם אינו יודע אם מדליקים בביתו. אז לכו"ע דליק היכן שמתארח בברכה¹².
- ז. המשלם על הארוח: אדם המתאכסן במקום **בתשלום**, נחשב לביתו ממש, ואם

ה. בניו הגדולים הדליקו: כאשר רק בניו הגדולים מדליקים בביתו, ולא אשתו, מן הסתם אינם מכוונים להוציאו, ולכן לכל הדעות, מדליק במקום שנמצא בו, בברכה¹¹.

בתחילת הלילה. (ורש"ל יענה על זה, שמתמא חשב כך, וסגי בזה. כך ביאר הבגדי ישע, ראה במ"ב סק"ב ושעה צ"ס ק"ו).

11 ט"ז סק"א. מסגרת השולחן קלט יז. חובת הדר א הע' מז ע"פ הט"ד.

ההסבר לדין זה הוא, שכאשר אשה מדליקה, זהו דבר בלתי רגיל, ומן הסתם מכוונת להוציא גם את בעלה, משא"כ בני הבית שתמיד מדליקים וכנראה לא מכוונים.

והנה עיקר הנפק"מ בדין זה הוא לנוהגים כדעת המחבר כנ"ל הע' 8, וא"כ למעשה צ"ע, כיון שלמנהג המחבר, שתמיד רק אחד מדליק בכל בית, א"כ אולי גם כאשר אחד מבני הבית הדליק, הרי הוא מכוין להוציא את כולם, כי כך הדרך תמיד, שאין כל אחד מדליק בעצמו, אלא אחד מדליק לכולם. וצ"ע.

להעיר - שפשוט הדבר, שאם אחד מבני הבית הדליק, וכיון להוציא גם את האבא, חזרנו לדין הרגיל כאשר אשתו מדלקת עליו, שמעיקר הדין יצא, ולדעת הרמ"א ועוד, יכול לכוין שלא לצאת, ולהדליק בברכה.

¹² כ"כ הרש"ל הובא בט"ז סק"א. והיינו שאפילו לדעת רש"ל שבאשתו מדלקת 'לאו כל כמיניה' לפטור את עצמו, לברך, מ"מ בספק, יכול להדליק ולברך.

והטעם: שלא אומרים כאן 'ספק ברכות להקל', כי מאחר שהוא 'ספק', הרי הוא יכול לומר שאינו רוצה לצאת בהדלקת אשתו (גם לדעות האוסרות זאת

ידע שהדליקו, יכול לברך, א"כ כל שכן, אם לא ידע, ומדוע מביאו המג"א?

תשובה (ע"פ מחצה"ש): א. המג"א כתב זאת בדעת רש"ל, שלדעת הרש"ל אין מברכים כאשר אשתו מדליקה. [לפירוש זה קשה לשון המג"א: "לכן אין לברך" שמשמע שהמג"א פוסק כך ולא הרש"ל?].
ב. כיון שלא ידע, א"כ לא כיון שלא לצאת בהדלקתה, ולכן שוב לא יכול לברך.

[ובזה אתי שפיר לשון הרש"ל, שכתב שבכה"ג - שלא ידע - 'חלה עליו חובת חכמים', שלדעת רש"ל אכן א"א להחיל על עצמו, חיוב מאחר שכבר יוצא בהדלקת אשתו, אבל בכה"ג שלא ידע, יכול להדליק, כי לא הוא החיל ע"ע, אלא חלה עליו חובת חכמים, כי הוא ספק, ועל זה טוען המג"א, שא"כ אדרבה, לא יכול לברך, כי יצא בהדלקתה, כיון שלא כיון שלא לצאת בגלל הספק].

אכן ברור, שגם המג"א מודה, שאם כיון מיד בתחילת הלילה, 'שכיון שלא יודע אם תדליק, לכן אינו רוצה לצאת בהדלקתה, וידליק בעצמו', יכול להדליק בעצמו ובברכה.

* יוצא למעשה במקרה זה שהתהפכו היוצרות: לדעת רש"ל שלא כל כמיניה לכוין שלא לצאת בהדלקת אשתו, ואינו יכול לברך כאשר יודע שאשתו מדליקה, הרי שבחזרו לביתו ולא ידע אם תדליק, מדליק ומברך, 'שכבר חלה עליו חובת חכמים'. ולאידך גיסא, לדעת המג"א שהסכים לרמ"א שיכול לברך גם כשאשתו ודאי מדליקה (כי מכוין שלא לצאת) הרי שאם חזרו לביתו ולא יודע אם תדליק או לא, לא יכול לברך, כי לא חשב על זה

אין שם בעה"ב שמדליק (כגון בבתי מלון), חייב **מן הדין** להדליק שם¹³.

הדלקת בעל הבית מחוץ לביתו – אם פוטרת את בני הבית

- ה. בעה"ב אורח, להוציא משפחתו שבביתו: ט. בעה"ב ובני הבית אורחים בנפרד: אם בעה"ב מתאכסן במקום אחד, ובני ביתו מתאכסנים במקום אחר, אין הדלקת בעה"ב מוציאה את ב"ב, אלא כל אחד חייב להדליק במקומו (או להשתתף)¹⁵.

13 חובת הדר (חנוכה, ב, לט).

14 פשוט מסברא, כיון שהם בביתם ויש עליהם חובת הדלקה. וכל הנדון הוא לגבי 'אכסנאי' שאין לו בית. וכדמוכח מהנדון בסעיף א' במחבר וס"ג ברמ"א, בנוגע לאורח, אם ידליק **כאשר אשתו מדליקה בביתו**, הרי שאע"פ שהוא מדליק, היא צריכה ג"כ להדליק. (ומפורש במ"ב סוף סקט"ז). וכן כתב בברכת הבית שער נד.

[אף שהיה מקום לדחות ראייה זו, ולומר שהאשה מדליקה בבית, כי לא יודעת אם בעלה מדליק, אבל אם אכן יודעת אולי באמת א"צ להדליק? מ"מ כבר כתבנו שמסברא פשוט שצריך להדליק, שהרי לא הדליק בבית זה, שהוא ביתם].

וה"ה כאשר מתארח בבית מלון ומשלם שנחשב ממש 'ביתו' כמבואר לעיל, אעפ"כ חייבים בני ביתו להדליק בביתו, שיש עליהם חובת הדלקה בבית שלהם. והוא פשוט.

15 כך יוצא בפשטות, שאיך הדלקת בעה"ב תוציא אותם, והרי הוא אינו בביתו? ומה שמדליק הוא רק לצאת יד"ח שלו. ואכן כ"כ להדיא בספר לקט יושר עמ' קנב: "ופעמים שאיש ואשתו חייבים בנרות חנוכה, כגון שאין להם בית מיוחד, ואין שניהם יחד".

בדרך כלל) ולא הוי ברכה שאינה צריכה (לבושי שרד).

אכן לדעת רמ"א שבכל אופן יכול להדליק בברכה, כ"ש שיכול בכה"ג (ובלבד שיכוין לא לצאת, באם אשתו מדליקה).

החידוש בדין זה הוא לכאורה (אף שממילא קיי"ל כהרמ"א שאפשר לברך אם רוצה), שאי"ז רק חומרא (כלשון הרמ"א 'אם רוצה להחמיר ע"ע') אלא הוא חיוב, ולפי"ז אתי שפיר שהמ"ב הביא דין זה על דברי המחבר בסעיף א' (שסובר שאין לברך, היינו שבמקרה של ספק, גם המחבר יודה, שצריך להדליק ולברך), וקצת צ"ע לשון הרש"ל - 'יכול להדליק ולברך'? ואכן לשון המ"ב שמביאו, יש לו להדליק וגם לברך, וי"ל שיכול קאי על הברכה (שמותר לו לברך).

וזה שהמג"א לא חלק על דין זה (כמו שחלק במקרה הקודם (דין ה') על הרש"ל), י"ל - שכאשר אינו חוזר לביתו, מדליק מיד, וא"כ מיד כיון שלא לצאת. ודו"ק.

*מש"כ בפסקי תשובות (תרעז, הע' 13), שסתם המ"ב בסק"ב כדעת הרמ"א, אינו נכון לענ"ד, שהרי כאן מיירי ב'ספק', ובפשטות גם המחבר מודה שאפשר לברך, וכדעת רש"ל שסובר כהמחבר, ובכ"ז בספק ס"ל שאפשר לברך.

פשוט שמספיק שבעה"ב ידליק, כי עתה זהו ביתם¹⁶.

י. כל בני הבית אורחים יחד: אם כל בני הבית מתאכסנים יחס במקום אחד,

נשים ובנות, המתארחות מחוץ לבית

מדליק, עדיין לא הגיע אצלה זמן ההדלקה – נחלקו הפוסקים¹⁸, אם יצאה בהדלקתו, ולכן תשתתף בפרוטה. [וראה בהערה¹⁹, כמה פרטי דינים חשובים בדין "השתתפות בפרוטה"].

יא. נשים, יוצאים בהדלקת בעה"ב: אשה או בת, המתארחת בבית אחר, יוצאת בהדלקת בעלה ואביה, שמדליק בביתו¹⁷.

יב. כאשר יש הפרשי שעות בין הבעל - לאשה או לבת: אשה המתארחת במקום שיש הפרשי שעות עם הבעל, שבשעה שבעלה

האגודה, שהביא המג"א תרעז, א] הפמ"ג ודרך החיים צריך להוסיף רק מעט שמן, חוץ מהשיעור שנותן בשביל עצמו. וכך הכריע המשנ"ב (תרע"ז, ג) למעשה.

ולפי"ז, אם דרך בעה"ב בכל יום, למלאות שמן עד למעלה, לא יועיל להשתתף בפרוטה, שהרי לא הוסיף כלום בשביל האורח (חידושי מהרצ"א לבעל הבני יששכר). והפתרון הוא שיאמר בפירוש, (ועדיף גם שיעשה קנין – כדלקמן) שהוא נתן לאורח, את חלק השמן הנוסף, על השמן הנצרך לו לשיעור חצי שעה (שו"ת בצל החכמה ד, נט).

וכתב הרשב"א (הביאוהו להלכה במג"א, ובמשנ"ב) שגם אם לא נתן פרוטה בפועל, יכול בעה"ב להוסיף שמן, ולהקנות לאורח במתנה חלק מהשמן. אלא שמוסיף בשעה"צ, שלכאורה צריך שיעשו קנין ('הגבהה' של השמן והפתילות, או 'קנין סודר'), ולא מועילה אמירה בלבד 'אני נתן'. וכן מורה לשון המג"א שכתב 'אם בעה"ב 'מקנה' לו חלק בשמן במתנה'.

אבל בכל אופן, עדיף לשלם, כי על מצוה צריך לשלם, כמבואר בזה"ק פרשת תרומה: "בגין דלא זכי בהיאי עובדא כלל לאמשכא עליה רוחא

ולגבי בני הבית, וודאי שהם אינם מוציאים אותו, כיון שאינם בביתו, ודינם כשאר בני בית שאין שם אבא. שאם יש בן בר מצוה, הוא מדליק ומוציא יד"ח את כולם (וכמובן שאינם צריכים להשתתף בפרוטה). ואם יש רק נשים אז האמא תדליק. ואם הם מתארחים במקום שיש בעה"ב שמדליק, צריכות להשתתף בפרוטה.

16 כי אין להם בית אחר, וזהו ביתם, ובעה"ב מוציא אותם יד"ח כמו בביתם, שזהו ביתם.

17 פשוט. כל הנדון היה לגבי אדם שרוצה להדליק, אבל אשה אינה נוהגת להדליק, ויוצאת בהדלקת בעלה, כמבואר בשו"ע תרע"ז, ב, ומשנ"ב סק"ט.

¹⁸ נחלקו בזה בשו"ת מנח"ז ז מו, ונוטה להחמיר, שלא יוצאים בכה"ג. ובקנין תורה (ד' פב) ובמשנ"ה (ו' קיט) נוטים לומר שיוצאים.

¹⁹ בנתינת הפרוטה, מקנה בעל הבית חלק מהשמן והפתילות [גם הפתילות - כמ"ש הרשב"א, הביאו הפמ"ג תרע"ח א"א ג] לאורח (במקרה זה לאורחת).

אכן נחלקו הפוסקים אם, וכמה, צריך בעה"ב להוסיף שמן בשביל האורח:

לדעת הפר"ח אין צריך. לדעת הא"ר צריך לתת כשיעור חצי שעה. ולדעת הב"ח [וכך משמע דעת

והוא הדין להיפך: אם הבעל מתארח במקום שיש הפרשי שעות, כך שכאשר אשתו מדליקה, לא חל עדיין חובה עליו, נחלקו אותם פוסקים, ולכן יכוין שאינו רוצה לצאת בהדלקתה, וידליק בברכה.²⁰

יג. לבקש משכן כאשר אין איש בבית: אם כל בני הבית בנסיעה²¹, אינו מועיל לבקש משכן להדליק בביתם, כי חובת ההדלקה אינה חובת הבית בלבד, ולכן, כאשר אין אף אחד מבני הבית שם, אין טעם להדלקה. וידליקו כשיגיעו למקומם.²²

²¹ אבל אם יש בני בית, ולא רוצים להדליק בעצמם מאיזה סיבה שתהיה, יכולים לבקש משכן להדליק בשבילם, והם ישמעו הברכה ויענו אמן.

²² פשוט כי צריך שאחד מבני הבית ידליק. שאי"ז חובת הבית בלבד, אלא חובת בני הבית בבית שלהם (אהלך באמיתך עמ' שה אות יט הובא בנט"ג י' ג).

דקודשא אלא באגר שלים". ומובא להלכה בפוסקים. (לדגומא בכף החיים סימן תנד).

²⁰ על מקרה זה דנו הפוסקים הנ"ל (שהובאו בהערה הוקדמת), אמנם בכל אופן נהוג להדליק ולכוין שלא לצאת בהדלקת אשתו כך שאין כ"כ חידוש בדין זה, רק לדעת המחבר ובמקום שכבר מדליקים. דאל"ה הרי ידליק משום ברכת הרואה, וכדלקמן).